

Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 81, jun 2012.

TEMA BROJA

Kako do sudstva po mjeri EU

intervju

Predsjednik borda
Balkanske mreže za razvoj civilnog društva,
Miljenko Dereta

analiza

Što čeka Podgoricu nakon odluke
EU o otvaranju pregovora

region

Od 2014. pomoć Unije
prilagođenja potrebama
svake pojedinačne zemlje
zapadnog Balkana

Uvodnik:

Vladan Žugić

Otvaranje

Odluka EU da otvorí pregovore sa Crnom Gorom u trenucima kada se dovodi u pitanje njen opstanak je značajna za obje strane. EU je na putu da povrati svoj kredibilitet kod država zapadnog Balkana, u kojima su se proevropske snage sve više osjećale prevarenima od Unije koja se posljednjih godina skoro isključivo bavila svojim unutrašnjim problemima. EU, takođe, svojoj javnosti pokazuje da nije tako loše biti dio tog kluba, kako to trenutno izgleda njenim građanima. Što reče komesar **Štefan File** "želja Crne Gore da nam se pridruži je veliki glas povjerenja u evropski projekat". Na drugoj strani, istinske proevropske snage u Crnoj Gori više ne moraju da strahuju da bi mogli biti gurnuti nazad, u beznade evropskog dvorišta, kao što je to slučaj sa Makedonijom.

U Crnoj Gori je, sa aspekta procesa, urađeno relativno dosta stvari od momenta kada je EK postavila sedam uslova za počinjanje pregovora. Civilni sektor sve više učestvuje u javnim politikama i ima uglavnom korektne odnose sa Vladom, usvojen je izborni zakon koncenzusom velike većine političkih partija, mediji i novinari ne moraju više da strepe od drakonskih novčanih i zatvorskih kazni. Na kraju, odlazeći šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Leopold Maurer** podsjetio je na nešto što je prošlo neprimijećeno – na slučaj „Zavala“. Koliko god isti imao političku pozadinu, a definitivno je imao, pitanje je da li bi bio arhiviran u fiokama tužilaštva ili sudstva, kao što je nebrojenim puta bilo do sada, da nije bilo interesovanja i Komisije i članica. Moramo prihvati, kao što reče Maurer, da je to „prvi put u mnogo godina“ da je donešena presuda protiv visokih zvaničnika DPS-a. Magistrale 23. i 24. su otvorene, ali dijelu putnika vožnja neće biti udobna.

Kalendar

11. jun

Švedska, Holandija i Francuska protiv otvaranja pregovora e / Zvanični Stolholm smatra da crnogorska vlast "zataškava" ozbiljnost problema kriminala i korupcije, Pariz prilično rezevisan, takođe, zbog istih problema. Osim toga, Francuska je tek izašla iz izbornog procesa i u njenoj Vladi još nije formiran direktorat za proširenje, a Holandija kojom upravlja prelazna Vlada do izbora u septembru tradicionalno uzdržana prema proširenju na zapadni Balkan, prenose mediji pozivajući se na neimenovane izvore.

13. jun

Maurer: Neće biti nedodirljivih / Odlazeći ambasador Delegacije EU u Crnoj Gori **Leopold Maurer** kazao je da sudski epilog u slučaj „Zavala“ pokazuje da je moguće da budu osuđeni i zvaničnici DPS-a, uprkos sumnjama da će biti visoke kazne ili da će oni biti oslobođeni krivice. U intervjuu za "Vijesti", on je rekao da će Komisija i EU svaki slučaj, koji je javnost u Crnoj Gori prepoznala kao organizovani kriminal ili korupciju na visokom nivou, "pomno pratiti u svim fazama".

21. jun

Holandsko "da", Njemačka lobira kod Francuza / Holandski parlament podržao otvaranje pregovora sa Crnom Gorom, a u međuvremenu Njemačka se snažno založila kod Francuske da se otvore pregovori sa Crnom Gorom.

25. jun

Bilt: Crna Gora centar pranja novca / Švedski šef diplomatičke politike **Karl Bilt** neposredno uoči sjednice Savjeta ministra na kojoj će se odlučivati o otvaranju pregovora kazao da su u EU zabrinuti zbog organizovanog kriminala i korupcije na Balkanu, te da je problem "posebno ozbiljan" u Crnoj Gori.

26. jun

Zeleno svjetlo, uključen i Europol / Šefovi diplomatije članica EU na sastanku u Luksemburgu predložili otvaranje pregovora sa Crnom Gorom. „Savjet poziva Europol, evropsku policijsku službu, da podnese izvještaj o situaciji sa organizovanim kriminalom u Crnoj Gori, i traži od EK da izvještaj Europolu uzme u obzir na kraju svog izvještaja o skriningu“, navodi se u zaključcima. Europol je uključen prvi put u proces proširenja, na insistiranje Karla Bilta.

29. jun

Pregovori zvanično otvoreni / Pregovori o punopravnom članstvu EU i Crne Gore otvoreni međuvladinom konferencijom, nakon što su šefovi država i vlada EU politički i institucionalno potvrdili raniju odluku svojih ministara spoljnih poslova. Učesnici konferencije konstatovali da se radi o istorijskom trenutku za Crnu Goru, ali i za EU jer se na taj korak odlučila usred krize. "Želja Crne Gore da nam se pridruži jeste veliki glas povjerenja u evropski projekat", rekao komesar za proširenje **Štefan File**.

Neobavljen posla u EU i na Balkanu

Rosa Balfour

Autorka je viša politička analitičarka Evropskog centra za politike (EPC).

Evropska unija je dala Crnoj Gori 26. juna 2012. zeleno svjetlo da počne pregovore o pristupanju. Uz Hrvatsku koja će postati članica iduće godine, sve izgleda kao da proces proširenja nastavlja već zacrtanim tokom. U stvarnosti, međutim, politika proširenja prolazi kroz vrlo burne faze, gdje nakon perioda ubrzanog napretka često dolaze duga zatišja. To je rezultat mnogo nedovršenih poslova i u EU i na Balkanu. Unija je i dalje zainteresovana za proširenje na Balkan, geostrateška logika i pitanje stabilnosti su još uvijek tu. No, sve češće, tu je i nevoljnost da se uhvati u koštač sa problemima. I zemlje Balkana su posvećene svojoj „evropeizaciji“ – gotovo sve stranke u regionu se kunu u evropsku budućnost. Uprkos tome, politika se često više bavi duhovima iz nedavne prošlosti. Konačan rezultat je da proces proširenja mili poput puža, a Komisija mora da izvlači raznorazne kečeve iz rukava da bi cijela stvar nekako išla dalje. Za razliku od Zagreba, Podgorica će morati prvo da pregovara o posljednjim poglavljima: 23 i 24. Otpočinjanje pregovora najtežim poglavljima pokazuje evropsko nepovjerenje u spremnost balkanskih zemalja da se pridruže Uniji. Ove zemlje već moraju da pregovaraju početak pregovora prije nego što im bude dozvoljeno da pregovaraju o ulasku u EU. To, međutim, ne umanjuje činjenicu da proces koji zavisi od stalnog ispunjenja zadataka pruža mnoštvo mogućnosti jednoj ili drugoj članici EU da stavi veto na dalji napredak iz razloga koji ne moraju imati baš puno veze sa državom kandidatom. Dodajte tome još i probleme unutar samog regiona, i slika je daleko od ružičaste. I u posljednjim talasima proširenja se dešavalо da proces bude blokiran zbor konfliktа izmeđу zemlje kandidata i zemlje članice EU, na primjer između Italije i Slovenije. Konflikt između Hrvatske i Slovenije je tek nagovještaj onoga što bi tek trebalo da dođe. Hrvatska se obavezala da ne uslovjava napredak drugih balkanskih zemalja bilateralnim pitanjima, ali je za sada jedina koja se odlučila na tako značajan gest. Balkan vrvi od manjih bilateralnih problema oko granica, katastarskih razgraničenja i drugih nasljeda balkanskih ratova koja bi se

moralna zatvoriti prije ulaska u EU. Svugdje u regionu duhovi iz prošlosti i dalje nagrizaju političku i građansku javnost, blokirajući put ka obnovi i promjenama. Ima li svjetla na kraju ovog tunela? EU neće prekršiti obećanje dato na solunskom samitu 2003., koliko god se hladnom ili nevoljnog činila u ovo vrijeme krize. Integracija u EU ostaje jedini realni put za Balkan, enklavu unutar EU – nijedna druga sila ne može da ponudi slične mogućnosti. I uopšte, Balkan danas je mnogo bolje mjesto no što je bio prije deset godina. Nacionalizam je i dalje popularan, i zgodna zamka za glasače u vrijeme visoke nezapošljenosti i ekonomski stagnacije. U isto vrijeme, neki stavovi se mijenjaju. Čak i ako političari isuviše često posežu za nacionalizmom, svi odreda podržavaju pristupanje EU. Konsenzus u tom pogledu nikad nije bio sveobuhvatniji. Za razliku od centralne Evrope, Balkan nije bilo lako pridobiti za perspektivu evropskih integracija – sa druge srane, EU ovaj put nije tako neupitno privržena proširenju. Možda nije lako na osnovu svega ovoga izvesti nekaku veliku viziju budućnosti proširenja, ali treba biti realan: neobavljen posla u Evropi i na Balkanu neće tek tako nestati, kao što neće nestati ni perspektiva eventualnog ulaska balkanskih zemalja u EU. Je li nam dovoljno da se uzdamo da „neće nestati“ ili smo voljni da prihvativimo izazov?

Izvor: dijelovi iz publikacija EPC

Kako dovesti do nivoa EU sudski sistem u Crnoj Gori koji je neefikasan, uprkos tome što imamo najveći broj sudija po glavi stanovnika u Evropi

Iz crnogorske u togu EU

Damir Nikočević

Izvjesno smanjenje broja sudija i pomoćnog osoblja, njihova stalna edukacija, jasni kriterijumi za napredovanje, racionalizacija mreže sudova, kvalitetniji propisi iz oblasti alternativnih rješavanja sudskih sporova... To je ono što bi trebao, tokom pregovora Crne Gore sa EU u Poglavlju 23. da očekuje crnogorsko sudstvo koje je, uz veliko nepovjerenje u njegovu nezavisnost, i neefikasno. Usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije u okviru poglavlja 23. ima za cilj obezbjeđivanje visokog stepena vladavine prava i to na osnovu efikasnog pravosuđa i mehanizama zaštite ljudskih prava. Oblasti koje čine ovo poglavlje su pravosuđe, temeljna ljudska prava, antikorupcijske politike, prava državljana Evropske unije. U posljednjem izvještaju Evropske komisije se navodi da je „*broj neriješenih slučajeva pred sudovima je opao za 4% u 2011. u odnosu na 2010., ali to i dalje znači zaostatak od nekih 11,500 slučajeva. Mrežu sudova je neophodno racionalizovati, unaprijediti kvalitet sudskih statistika i uspostaviti sistem monitoringa dužine suđenja.*“

Izvršna direktorka NVO Akcija za ljudska prava, Tea Gorjanc Prelević smatra da bi trebalo proučiti i primjeniti primjere dobre prakse drugih država koje imaju efikasniji učinak pravosuđa od Crne Gore, a uz mnogo manje sudija i čak manje i pomoćnog osoblja.

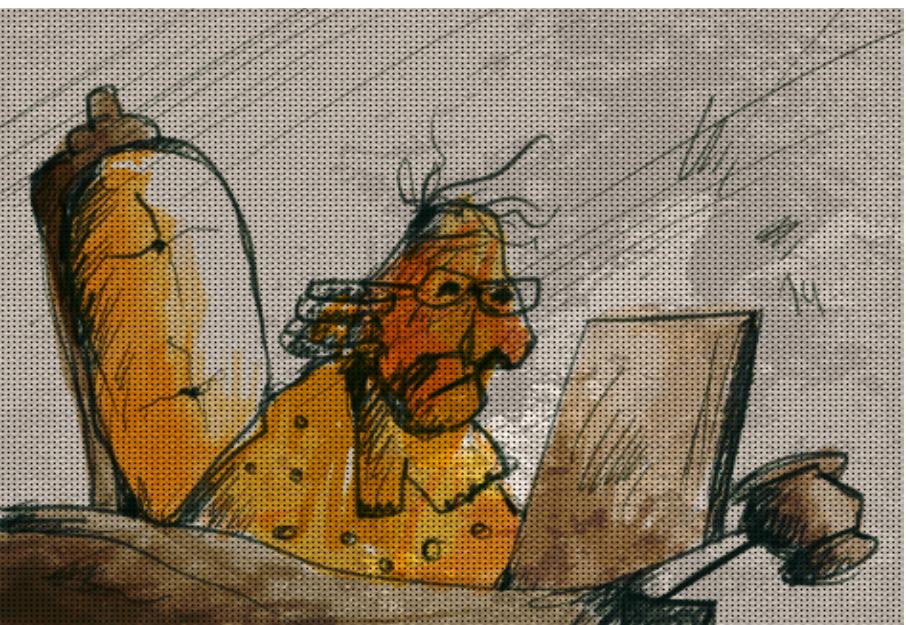
Jednostavno, činjenica je da Crna Gora ima najveći broj sudija po glavi stanovnika u Evropi i veliki broj zaostalih predmeta. Postavlja se logično pitanje kako u godinama tokom pregovora izgraditi sistem koji će sa manjim brojem sudija rješavati veliki broj zaostalih slučajeva, kada već višak zapošljenih to nije mogao uraditi. Izvršna diektorka NVO Akcija za

Kristijan Turkalj iz Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske smatra da iskustva Hrvatske u pregovorima oko poglavlja 23. pokazuju da države mogu učiniti mnogo konkretnih koraka kako bi ojačale nezavisnost, nepristrasnost, profesionalnost i učinkovitost pravosuđa.

Ijudska prava **Tea Gorjanc Prelević** ne vjeruje da će Evropska unija tražiti radikalno smanjenje broja sudija: „*Ne vjerujem da će Evropska unija od Crne Gore radikalno zahtijevati da smanji broj sudija, već će zahtijevati unaprijeđenje njihove efikasnosti. Činjenica da na zapadnom Balkanu uopšte, pa tako i u Crnoj Gori, ima znatno više i sudija i sudskega osoblja nego u državama zapadne Europe, a da pritom zaostatak još ima, govori o tome da bi nadležne vlasti morale da analiziraju zašto je to tako i da uticu na promjenu prakse.*“

Kristijan Turkalj, iz hrvatskog Ministarstva pravosuđa i član radne grupe 23. u pregovorima sa Evropskom unijom izjavio je za *Evropski puls* da je odgovor na pitanje o racionalizaciji mreže sudova moguće dati tek nakon sprovedene kvalitetne analize u Crnoj Gori.

Vlado Dedović, koordinator pravnog programa NVO Centar za monitoring (CEMI) i član Radne grupe za pregovore o poglavljju 24, smatra da postoji značajan prostor za unaprijeđenje u ovoj oblasti, prvenstveno kada se govori o upotrebi mehanizama za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

On je opisao hrvatska iskustva: „*Sam problem je proizašao iz konkretnе situacije u Hrvatskoj koju je karakterisao izuzetno veliki broj sudova i državnih tužilaštava. Materijalni troškovi za održavanje brojnih pravosudnih objekata značajno su opterećivali pravosudni budžet, a nijesu rezultirali podizanjem kvaliteta pravosudne infrastrukture. Pored toga, brojnost sudova imalo je za posljedicu brojnost predsjednika sudova i pratećeg osoblja, a što je sve uticalo na smanjenu učinkovitost hrvatskog pravosuđa,*“ pojasnio je Turkalj i dodao da je, iako nije završen, proces donio značajne pozitivne rezultate.

Vlado Dedović, koordinator pravnog programa NVO Centar za monitoring (CEMI) u razgovoru za *Evropski puls* ističe da racionalizacija mreže sudova u Crnoj Gori predstavlja dio cjelokupnog procesa reforme pravosuđa, koji treba, prema njegovim riječima,

izvršna direktorka NVO Akcija za ljudska prava, Tea Gorjanc Prelević navodi da prema posljednjem istraživanju koje je Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ) Savjeta Europe objavila 2010., Crna Gora, poslije San Marina i Monaka imala najviše sudija u Evropi na 100.000 stanovnika. Projekat je bio 20.6, a Crna Gora ih je imala 39.7.

da rezultira većom efikasnošću pravosudnog sistema države koja će voditi većoj pravnoj, ekonomskoj i socijalnoj sigurnosti građana. „*Do sada, o procesu racionalizacije sudstva se nije mnogo govorilo u javnosti, niti postoji jasan stav stručne javnosti u kojem pravcu će se ići kada je u pitanju realizacija ovog procesa, ali nesumnjivo, i iz izjava čelnih ljudi pravosuđa i kroz izvještaje predstavnika međunarodne zajednice može se zaključiti da je proces racionalizacije sudstva neminovnost,*“ ocijenio je Dedović. On je dodao da je u ovom trenutku za Crnu Goru i njen pravosudni sistem od neprocjenjive važnosti da se orijentiše na kreiranje ambijenta u kojem će se cijeniti efikasna primjena principa vladavine prava kroz kvalitet i održivost presuda u sudskim postupcima, a ne kvalitet izražen pukim brojem presuđenih sudskih postupaka.

U prilogu Vlade Crne Gore, a tiče se proljećnog izvještaja Evropske komisije, navodi se da je u pogledu jačanja efikasnosti ostvaren značajan napredak u pogledu smanjenja broja zaostalih predmeta. Prema Vladinim podacima, 249 sudija u Crnoj Gori u 2011. prosječno je bilo opterećeno sa 638,30 predmeta, dok je po sudiji prosječno završeno 485,87 predmeta, odnosno prosječno po sudiji ostalo je nezavršeno 152,43 predmeta. Ti nezavršeni predmeti, posebno iz ranijeg perioda, protezali su se godinama, a jedno od osnovnih prava pojedica je omogućavanje *primjerene dužina suđenja prema međunarodnim standardima*.

Dedović podsjeća na član 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima koji se odnosi na zaštitu svih stranaka u postupku od pretjeranih

i neopravdanih odugovlačenja u trajanju postupka. „*Pri ocjenjivanju da li je jedan sudske postupak okončan u razumnom roku, Evropski sud za ljudska prava je kroz svoju dugogodišnju sudske praksu ustanovio sljedeće kriterijume kroz koje cijeni ovu okolnost: složenost slučaja, ponašanje podnosioca predstavke, ponašanje organa vlasti i značaj prava koje je predmet spora za podnosioca,*“ kazao je on dodajući da svi relevantni međunarodni standardi prava na suđenje u razumnom roku su inkorporirani u zakonodavni okvir Crne Gore, te daje u pogledu realizacije prava na suđenje u razumnom roku pred sudovima u Crnoj Gori, u posljednjim godinama postignut značajan napredak.

Turkalj ističe: „*Vodeći računa o dosadašnjoj praksi Evropskog suda za ljudska prava mogu se izvući indikativni zaključci o trajanju sudske postupaka u razumnom roku, odnosno kada je razumno rok povrijeden. Za kaznene postupke, suđenje koje traje do pet godina načelno ne bi predstavljalo povredu. Pri tome treba podsjetiti da računanje tog vremena počinje i prije samog postupka pred sudom. U građanskim predmetima koji su po prirodi stvari prioritetni, suđenje će biti u razumnom roku ukoliko je dovršeno u roku od dvije godine. Dok će se kod složenih građanskih predmeta razumnim suđenjem smatrati oko koje traje do osam godina. Za redovne građanske predmete uobičajeno se kaže da je razumno rok za suđenje tri godine. Kod upravnih predmeta suđenje u razumnom roku za prioritetne predmeta je dvije godine, dok je za ostale predmete uobičajene složenosti rok pet godina.*”

Vlado Dedović, ipak, smatra da i dalje postoji značajan prostor za unaprijedenje u ovoj oblasti, prvenstveno kada se govori o upotrebi mehanizama za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku koji strankama obezbjeduje Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku. „*Ovo je posebno naglašeno u presudi Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Živaljević protiv Crne Gore iz marta 2011,*“ zaključio je član Radne grupe za pregovore o poglavljju 24. (pravda, sloboda i bezbjednost).

Kristijan Turkalj iz hrvatskog Ministarstva pravosuđa naglašava: „*Evropska komisija za učinkovitost pravosuđa (CEPEJ) redovno prikuplja podatke o broju sudija u odnosu na broj stanovnika. No, ti se pokazatelji trebaju uzeti u obzir s velikom dozom opreza budući da ne vode računa o kontekstu koji utiče na broj sudija u pojedinoj državi. Pri tome, zasigurno najvažniji kontekst predstavlja pravna tradicija na kojoj je izgrađen pravosudni sistem dotične države, pa je stoga teško upoređivati države koje dolaze iz kontinentalne tradicije s onima koje dolaze iz anglosaksonske tradicije.*“

Gorjanc Prelević cijeni da bi trebalo proučiti i primjeniti primjere dobre prakse drugih država koje imaju efikasniji učinak pravosuđa od Crne Gore, a uz mnogo manje sudija i čak manje i pomoćnog osoblja i zaključuje: „*Muslim da ozbiljno treba preispitati kvalitet obrazovanja koje pravnici stiču na fakultetima u Crnoj Gori, posebno mjeru u kojoj se osposobljavaju da misleći rješavaju praktične probleme, umjesto da trenutno nešto izdeklamuju za ocjenu.*“

Prema riječima Kristijana Turkalja, iskustva Republike Hrvatske u pregovorima oko poglavљa 23. pokazuju da države mogu učiniti mnogo konkretnih koraka kako bi ojačale nezavisnost, nepristranost, profesionalnost i učinkovitost pravosuđa. Uvođenje objektivnih i transparentnih kriterijuma za selekciju i napredovanje na pravosudnim dužnostima doprinosi ne samo nezavisnosti nego i nepristranosti sudstva. Jedna od prepostavki za podizanje kvaliteta pravosuđa, po Turkalju, jeste izgradnja Pravosudne akademije, nezavisne institucije s odgovarajućim kadrovskim i finansijskim sredstvima. „*Informatizacija, specijalizacija, bolji procesni propisi te korištenje alternativnih načina rješavanja sporova podižu učinkovitost. Ovo su samo neka pitanja s kojima se Hrvatska uhvatila u košta tokom pristupnih pregovora,*“ zaključio je on.

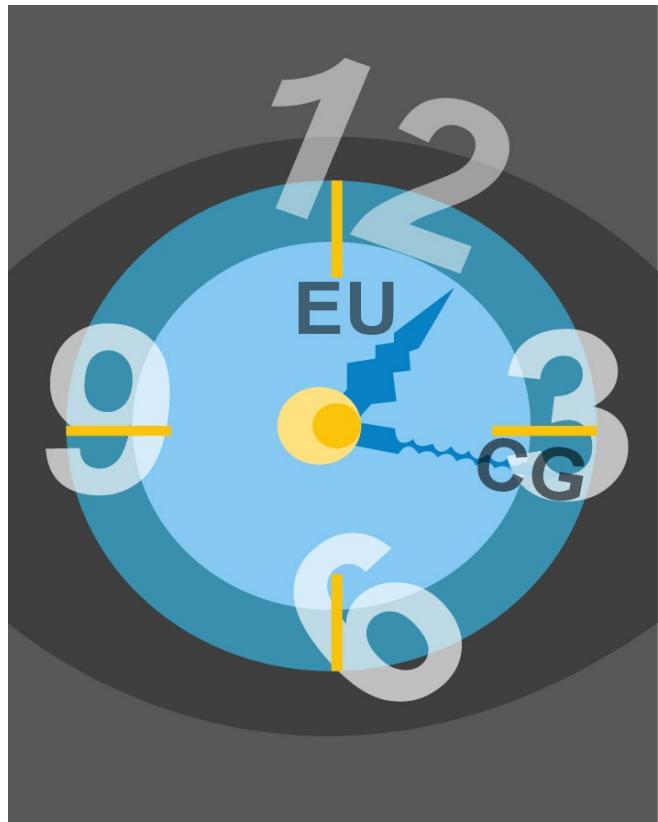
Koji su izazovi pred Crnom Gorom nakon odluke EU o otvaranju pregovora

Novo vrijeme

Nedeljko Rudović

Crna Gora ide dalje. Nakon uslovnog zelenog svjetla u decembru 2011., šefovi država i vlada članica EU otvorili su pregovore o pristupanju Crne Gore kojima se ulazi u najzahtjevnu i vjerovatno najuzbudljiviju fazu crnogorskog puta do stvaranja uređene i na vladavini prava zasnovane države. Ako ne možemo sami, očekuje se da će nam Brisel pomoći da se otarasimo sistemske korupcije, koja je uspostavljena u svim porama vlasti, od opština do administracije, od zdravstva do univerziteta. Rezon je prilično jednostavan – ako je onaj na vrhu prljav, onda je poželjno da se uprljaju i svi ispod njega kako na sudu, ako se ikada dođe do njega, niko ne bio svjedočio. Hrvati su uz pomoć EU prekinuli taj začaran krug, valja se nadati da ćemo i mi. Očekuju se i političke turbulencije jer će se vlast naći u procjepu između potrebe da štiti „zaslužne“ partijske kadrove od istraga i tako čuva kompaktnost stranke i obaveze da zatvara pregovaračka poglavlja. Ako pregovori ne budu napredovali, vlast će se suočiti sa činjenicom da je nesposobna, a neće moći da zatvori nijedno bez onih ključnih poglavlja - 23 i 24. Jednostavnije, bez obračuna sa kriminalom i korupcijom nema pomaka, a jasno je da to znači slanje u zatvor partijskih kolega. Sudaranje suprotstavljenih interesa u samoj vladajućoj stranci, prije ili kasnije, biće neminovalno, a ishod iz ove perspektive ostaje maglovit s obzirom da se u rukama onih koji se smatraju najprljavijima raspolaze ogromnim novcem, vezama sa mafijom i dijelovima bezbjednosnog sektora. Ipak, podrška rastuće slobodne javnosti, uz moćne faktore sa Zapada, trebalo bi da prevagne i progresivnim snagama omogući da preuzmu konce u svoje ruke. Upravo je stalno jačanje građanske svijesti u Crnoj Gori najveće ohrabrenje uoči prelomnih trenutaka, koji treba da trasiraju dalju sudbinu ove male, ali potencijalno veoma prosperitetne mediteranske zemlje. Za razliku od svih ostalih balkanskih zemalja poniklih iz bivše SFR Jugoslavije, izuzimajući Sloveniju, Crna Gora ima snažno civilno društvo – uticajne nezavisne medije koji ne podilaze vlasti i ne učestvuju u kreiranju Potemkinovih sela, utemeljene nevladine organizacije koje se bave onim što bi trebalo da bude posao državnih institucija počev od

tužilaštva, i jedan od dva sindikata koji se borи за radnička prava, a ne za podržavanje manipulacija koje povremeno dolaze iz Vlade. Jednako je bitno da su ti stubovi civilnog društva u svojevrsoj koordinaciji sa ciljem da u fokus javne debate stave stvarne boljke crnogorskog društva kako bi one bile što prije prevaziđene, čime se ostvaruje moćan sinergetski efekat. Time faktički zamjenjuju opoziciju, koja posljednjih godina nije umjela i htjela da nađe model da vlast učini odgovornjom i da joj zaprijeti. Ipak, naslućuju se promjene i na opozicionoj sceni, što bi moglo da dovede i do postepenih promjena političkih snaga. Sveukupni rezultat će biti uozbiljenje donosilaca odluka i širenje svijesti da bez bolnih rezova i istinskih reformi nema napretka. Upravo ovakva situacija govori da nije vlast jedina zaslužna za otvaranje pregovora pošto je veliko pitanje da li bi bilo zelenog svjetla da je Crna Gora zemlja sa dominantnom partijom u kojoj se ne nazire alternativa. Pitanje je i da li bi geostrateški interes najuticajnijih zapadnih prijestonica prevagnuo. Kako god, dolazi novo vrijeme.

Predsjednik Borda Balkanske mreže za razvoj civilnog društva, Miljenko Dereta

Za političku elitu, NVO su pitanja straha i osjećanja konkurenčije

Jedan od najistaknutijih aktivista civilnog sektora u Srbiji, predsjednik Borda Balkanske mreže za razvoj civilnog društva **Miljenko Dereta** izrazio je nadu da će se otvaranje pregovora odraziti pozitivno na region. To je, kako je kazao, znak da naše države, svaka pojedinačno, bez obzira na probleme sa kojima se suočavaju, mogu da zadovolje osnovne kriterijume koji su preduslov za početak pregovora. „To je za nas u Srbiji, sa jedne strane, veliko ohrabrenje, a sa druge strane frustracija jer očigledno u tom procesu zaostajemo više nego što bi trebalo”, rekao je Dereta u razgovoru za Evropski puls.

Taj status, ukazao je on, međutim, ne može se dobiti samo na osnovu onoga što radi država. „Jedan od kriterijuma je da se ostvari puna saradnja sa civilnim društvom, da građani kroz svoj angažman u organizacijama civilnog društva pokazuju jednu vrstu zrelosti i odgovornosti za svoje živote i da to predstavlja jedan preduslov da se proces dovede u fazu u kojoj ste vi. Očekujem

Isuviše imate političkih elita i dijelova civilnog društva koji dobro žive u ovim uslovima i nemaju želju da se suštinski promijene stvari i sprovedu reforme koji bi onda uticale na njihov položaj i kontrolu onoga što oni rade

da će Crna Gora i crnogorske organizacije civilnog društva steći dosta novih iskustava koja će nama ostalima pomoći onog trenutka kad mi dodemo na taj nivo da otvorimo pregovore i koristimo ta iskustva kako bi izbjegli te zamke, koje neminovno postoje”, ocijenio je Dereta.

» *Kako onda komentarišete poruke iz vrha crnogorske Vlade i vlasti da NVO ne treba da se bave politikom?*

NVO se uvijek bavi politikom, jer hoće da mijenjaju društvo. To je pitanje politike, a ne sporta i razonode. Te poruke dolaze iz jednog drugog vremena, koje ne sluša što radi svijet.

Kod nas se NVO sektor doživljava kao volja malih interesnih grupa. To je zabrinjavajuća izjava, jer isključuje građane i građanke iz procesa odlučivanja i omalovažava do sad postignute rezultate. To je pitanje straha i osjećanja konkurenčije. Postavlja se sad pitanje da li će taj pokret koji je ovdje očigledno bio veoma jak strukturirati na način da može trajno da utiče na politiku u Crnoj Gori.

» *Kako biste opisali trenutnu situaciju u regionu? Što je najveći problem zapadnog Balkana?*

Mislim da su u regionu prisutna tri velika problema.

Jedan se odnosi na pitanje Kosova, to jest nezavisnosti Kosova kao države koje treba da se uključi u evropske integracije.

Drugi problem je Bosna i Hercegovina, koja očigledno kao država ne funkcioniše kako bi trebalo i drži cijeli region malo dalje od Europe nego što bi trebalo.

I treće, tu je zajednička neuvjerljiva spremnost da se proces integracija sproveđe. Isuviše imate političkih elita i dijelova civilnog društva koji dobro žive u ovim uslovima i nemaju želju da se suštinski promijene stvari i sproveđu reforme koji bi onda uticale na njihov položaj i kontrolu onoga što oni rade.

Tako da je okljevanje cijelog regiona da se u punoj mjeri posveti evropskim integracijama nešto za što smo sami krivi i što će sigurno imati dugoročne posljedice po sve nas.

» Zašto mislite da određene političke elite u regionu ne žele reforme i promjenu društva? Da li je to zbog sprege sa kriminalom i korupcijom, straha od posljedica, slično onima koji su se desile u Hrvatskoj?

Jedno je veza sa organizovanim kriminalom, drugo je veza sa korupcijom. Zapravo, to je jedna navika da se živi u neuređenim društvima, gdje sve može i ne mora.

To je navika da se živi u državama gdje ne postoji nezavisno sudstvo, navika da se živi sa privilegijama koje niko ne stavlja pod znak pitanja sve dok ste u strukturama vlasti.

Nikolić plus Dačić – poguban bilans

» Što očekujete od vladavine Tomislava Nikolića i Ivice Dačića, sa pozicija predsjednika i premijera? Kako će se to odraziti na region?

Volio bih da to ne bude vladavina Nikolića, nego upravljanje. To su dvije stvari, a bojim se da se kod nas ta vrsta funkcije doživljava kao mogućnost da se vlada.

Za mene je to jedna ozbiljna neprijatnost, jer to što Evropa ima utisak da se vraćamo u devedesete je pogled iz daljine.

Za nas unutra koji smo devedesetih bili na drugoj strani od ovih koji su danas na vlasti, to je bilans rada koji je poguban. Pokazuje koliko smo bili neuspješni da jednu politiku promijenimo i da se nova politika uvede kao standard. Mi smo se u političkom smislu vratili na ljude koji su Srbiju unazadili za dvije decenije. Vratili su se pod drugim imenima i programima koji su sada samo na papiru. Već se to sve odražava na region, jer zahladili su odnosi sa Hrvatskom. Neke izjave koje je Nikolić dao sigurno nijesu primjerene.

To navika da se živi u društvima u kojima znanje i obrazovanje nijesu ključ za uspjeh, nego je ključna partijska pripadnost, to je problem i u Srbiji. Njima nije cilj da se društvo uredi, nego da sve ostane u sivoj zoni dok god može.

I.P.-V.Ž.

Ko će ići na važne sastanke?

Rumunski parlament usvojio je 12. juna deklaraciju prema kojoj će premijer Viktor Ponta ubuduće predstavljati tu zemlju na samitu Evropskog savjeta u Briselu, čemu se protivi predsjednik Trajan Basesku tvrdeći da samo on ima to ustavno pravo. Basesku je do sada učestvovao na svim skupovima Savjeta EU, čak i kada su razmatrane teme bile u nadležnosti vlade. Ponta je ranije pred parlamentom naveo da je normalno da premijer predstavlja Rumuniju na skupovima Savjeta kada se radi o ekonomskim ili finansijskim pitanjima kojima se bavi vlada, a ne predsjednik koji, prema Ustavu, predstavlja Rumuniju kada se radi o spoljnoj i bezbednosnoj politici. Normalno je da, kako je kazao premijer, predsjednik učestvuje na Evropskim savjetima koji razmatraju ta pitanja. Basesku je na sve uzvratne navodima da ni premijer, ni poslanici "pojma nemaju" što znači Evropski savjet.

Kupi kesu, ako ti se isplati

Bugarske vlasti su početkom juna uvele taksu na plastične kese koje se koriste u prodavnicama kako bi smanjile njihovu upotrebu i podstakle korišćenje biorazgradivih kesa. Ta mjeru će stupiti na snagu 1. oktobra. Slične mjeru su već preduzele i neke druge članice EU, ali za sada ne postoji jedinstvena politika u toj oblasti. Bugarska je u oktobru 2011. uvela naknadu na najtanje plastične kese koje se i najviše koriste, ali ta mjeru nije urođila plodom, pošto su ih trgovci zamjenili debljim kesama. Nova mjeru mera treba da podstakne upotrebu torbi od tkanine i biorazgradivih kesa, saopštite su bugarske vlasti. Prema odluci bugarskih vlasti, taksa na plastične kese iznosi 0,35 leva ili 0,18 eura po kesi, a svake godine će se povećavati kako bi 2014. dostigla 0,55 leva ili 0,28 eura.

Za odštetu 15 milijardi eura

Operatori nuklearnih centrala u Njemačkoj planiraju da zatraže od vlasti te zemlje ukupno 15 milijardi eura odštete zbog štete koju će im nanijeti odluka njemačkih vlasti o potpunom zatvaranju nuklearnih centrala u narednih 10 godina, piše njemačka štampa. Ono što posebno iritira manji dio tamošnje javnosti je činjenica da Njemačka čini korake kako bi nuklearnu energiju zamjenila drugim izvorima energije, dok se Litvanija priprema za izgradnju prve zajedničke nuklearne centrale u baltičkom regionu. Njemačka je u maju 2011, nakon nuklearne nesreće u Japanu izazvane razornim zemljotresom, saopštila da će zatvoriti sve nuklearne reaktore do 2022. Osam najstarijih od ukupno 17 nuklearnih reaktora na teritoriji Njemačke je zauvijek zatvoreno. Još šest reaktora će biti zatvoreno do 2021, a preostala tri reaktora, posljednja sagrađena u Njemačkoj, ostaće otvorena godinu dana duže. Prije odluke o zatvaranju nuklearnih centrala, Njemačka je iz tih centrala dobijala 23% struje.

Češka prestala da trči

Češka je tokom svjetske ekonomске prestala da po bogatstvu i standardu sustiže "stare" članice EU, i to se dešava od 2009, pokazala je nova analiza Češkog ureda za statistiku. Kriza nije imala taj efekat u drugim zemljama srednje Evrope - Poljskoj, Slovačkoj i Mađarskoj. Češka je 2004. ušla u EU sa BDP-om po stanovniku vrijednim oko 68% BDP-a stare evropske petnaestorke. Ako bi i u toj godini uzeli u obzir bogatstvo svih sadašnjih 27 članica, Češka je dostizala 78% prosjeka te šire EU.

Evropski parlament predložio paket mjera kojim se insistira na boljem informisanju klijenata banke

Stambeni kredit bez glavobolje

Korisnicima stambenih kredita treba omogućiti prijevremenu otplatu kredita bez plaćanja penala baci, kao i promjenu valute u kojoj su se zadužili uz "razumnu" proviziju. Banke kredite treba da odobravaju samo klijentima koji mogu da ih otplate. Ovo su nedavno predložili poslanici Evropskog parlamenta koji, takođe, traže da se uvede jednostavniji način za naplatu nenaplaćenog duga kao što je jednostavno "vraćanje ključa" baci. Parlamentarci su zatražili i da se na nivou EU predvidi jedinstven sistem informisanja korisnika stambenih kredita i bolja kontrola banka jer se do izbijanja krize polovina kredita obrađivala bez bilo kakve provjere prihoda kupca stana na kredit. Odbor za ekonomski i monetarni pitanja Evropskog parlamenta usvojio je početkom juna juna izvještaj o boljem regulisanju tržista hipotekarnih kredita, koji je predložio španski

U 2009. tržište stambenih kredita vrijedilo je preko 6.000 milijardi eura što je 52% BDP EU.

socijaldemokrata **Antolin Sanchez Presedo**. Izvještaj insistira na boljem informisanju klijenata banke prije nego što uzmu hipotekarni kredit. "U prijedlog smo unijeli novo poglavlje o finansijskoj edukaciji i zahtjev za preciznijim informacijama za klijente. Predviđeli smo period odustajanja od kredita, kao i mogućnost da klijenti dobiju dobar savjet i fer rješenje u kriznoj situaciji", dodao je on. Dalje je istakao da je regulisanje hipotekarnog tržista prvi korak u borbi protiv prezaduženosti: „U izvještaju želim da utvrđim rizične proizvode i da dam moć nadzornim tijelima da nametnu dodatne mjere kao što su upozorenja korisnicima kredita i strože mjere nadzora nad bankama tako da one banke koje preuzimaju veći rizik moraju da se suoče i sa većim troškovima tog rizika“. U 2009. tržište stambenih kredita vrijedelo je preko 6.000 milijardi eura što je 52% BDP EU. Oko 70% stanova u EU je u vlasništvu stanara. Koncentracija na tržištu stambenih kredita je velika i raste posljednjih godina. Podaci pokazuju da pet najvećih zajmodavaca drži u prosjeku 75% tržista stambenih kredita u svakoj članici. Potreba da se odgovornije pozajmljuje novac, ali i uzimaju pozajmice, javila se u krizi. Podaci iz 2010. pokazuju da se oko 50% prijava za stambeni kredit iz 2007. i 2008. obrađivalo bez provjere prihoda.

Potreba da se odgovornije pozajmljuje novac, ali i uzimaju pozajmice, javila se u krizi. Podaci iz 2010. pokazuju da se oko 50% prijava za stambeni kredit iz 2007. i 2008. obrađivalo bez provjere prihoda.

U prijedlogu se navodi da samo klijenti sa dobrom kreditnom istorijom, odnosno oni koji mogu da ga otplate, treba i da ga dobiju. Time bi se smanjili potencijalni gubici banaka dok su rizični dužnici pošteđeni bankrota. Predlaže se i da bilo koji finansijski savjet koji zajmoprimec dobije treba da bude cjelovit, i da mu omogući da razumije dugoročne posljedice uzimanja kredita. Svi kreditni uslovi koji se ponude klijentu moraju biti u skladu sa njegovom trenutnom ekonomskom situacijom i mogućnostima. Budući korisnici stambenog kredita trebalo bi da dobiju prelazni period od 14 dana nakon odobravanja kredita ukoliko žele da se predomisle u vezi sa uzimanjem pozajmice.

Troškove prijevremene otplate kredita i valutni rizik kredita odobrenog u stranoj valuti trebalo bi da snose banke, iako bi za banke trebalo obezbijediti „pravednu i objektivnu“ nadoknadu. Takođe, parlamentarci traže da se ukine plaćanje penala za prijevremenu otplatu kredita. Predložena pravila predviđaju da dužnik koji ima kredit u stranoj valuti, pod određenim uslovima može da promijeni valutu zajma, a banka ima pravo da dobije određenu nadoknadu za ovu zamenu. Prijedlog mjera se po prvi put reguliše pitanje „vezanih usluga“. Naime, prijedlog zabranjuje bankama da prodaju kredita uslovjavaju kupovinom osiguranja ili nekog drugog finansijskog proizvoda kod određene kompanije. Zajmodavac, međutim, može da traži od klijenta da ima polisu osiguranja sa određenim karakteristikama, i ako klijent to ne uradi, banka može da ga odbije za kredit. Poenta zabrane povezanih proizvoda je da se klijentima omogući da biraju kod koga će kupiti polisu osiguranja ili neki drugi proizvod, a ne da ih banka uslovjava.

Ako dužnik ima problema u otplati kredita, poslanici žele da osiguraju da će banka učiniti sve da najprije riješi problem prije nego što inicira aktiviranje hipoteke. Ako se nekretnina, ipak, proda da bi se namirio nenaplaćeni dug, trebalo bi uvažiti porodičnu situaciju dužnika, odnosno da opterećenje plate ili penzije bude

Prijedlogom se zabranjuje bankama da prodaju kredita uslovjavaju kupovinom osiguranja ili nekog drugog finansijskog proizvoda kod određene kompanije, već klijenti mogu da biraju kod koga će kupiti polisu osiguranja ili neki drugi proizvod

toliko da dužniku ostanu minimalni prihodi za domaćinstvo. Ako se banka i dužnik dogovore, mogao bi se predvideti jednostavniji način za rješavanje neplaćenih rata. Dužnik bi samo poslao banci ključ, i to bi bio kraj potraživanja banke. Neki od prijedloga bi se prilagodili razlikama koje postoje među nacionalnim tržištima hipotekarnih kredita u EU, ali bi se osnovna pravila primjenjivala širom EU i informacije za kupce kredita bi se bile predstavljene na jedinstven način širom EU.

Budući korisnici stambenog kredita trebalo bi da dobiju prelazni period od 14 dana nakon odobravanja kredita ukoliko žele da se predomisle u vezi sa uzimanjem pozajmice.

Nakon usvajanja ovog prijedloga, poslanici Evropskog parlamenta mogu da započnu pregovore sa članicama kako bi postigli dogovor u vezi sa novim mjerama za regulisanje tržišta stambenih kredita. Sve do krize, mnogi su vjerovali da se kriza najbolje rješava na nacionalnom nivou. No, kriza je pokazala da rješavanje problema u nacionalnim okvirima nije dovoljno i da su potrebne smjernice na nivou EU. Bankarsko tržište u EU isprepletano, a zakoni članica su neadekvatno i nedovoljno rješenje mogućih kriza. Kriza je, takođe, pokazala da ne postoje mehanizmi koji bi se bavili bankama koje posluju u više država EU.

Izvor: [Euroactiv.com](http://www.euroactiv.com)

Predvidljiv i bogat život

Milena Šofranac

Autorka je studentkinja Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore i volonterka u CGO-u.

Svakodnevno smo u prilici da nešto čujemo o procesu evropskih integracija i kako je važno i dobro za našu zemlju da postane članica porodice zemalja Evropske unije. Naravno, to zavisi od politike proširenja same EU, kao i od spremnosti Crne Gore da odgovori na postavljene izazove. U svemu tome, značajnu ulogu igramo mi – građani i građanke. Nameće se samo po sebi pitanje: *Zašto želimo da budemo građani EU?* Članstvo u EU je cilj reformskih npora koji se preduzimaju u Crnoj Gori. Međutim, put ka EU je, bar podjednako važan koliko i samo članstvo, jer se tokom tog puta dešavaju sve one promjene zbog kojih građani i građanke teže članstvu u ovoj organizaciji – stabilizuju se političke i ekonomski prilike u zemlji, usvajaju zakoni koji omogućavaju primjenu evropskih standarda.

Želim da budem građanka EU, pored ostalog, jer takva zajednica nosi stabilniji, predvidljiviji, bogatiji i bezbjedniji život, gdje se kroz razne programe razvija socijalna integracija. To su, mislim, i razlozi zbog kojih se građani i građanke većinski opredjeljuju za evropske integracije. Jednostavno, kada pogledate zemlje koje su se priključile EU, u prethodnim «talsima» proširenja, prilike u njima nijesu idealne, puno je stvari koje bi njihovi građani i građanke i dalje željeli da unaprijeđe, ali je nesporno da ugodan svakodnevni život omogućava evropski socijalni program koji je ideal za cijevijet kada je u pitanju uređenje odnosa u oblasti socijalne politike. U razvijenim zemljama EU troši se i do 1/4 nacionalnog bruto proizvoda za socijalnu potrošnju, a programi obuhvataju cjelokupno stanovništvo. Rezultati se ogledaju u visokom očekivanom životnom vijeku, što je i najznačajniji indikator razvijenosti socijalne politike u jednoj zemlji. Na primjer, u većini zemalja EU životni vijek je preko 80 godina (82 godina za žene i 75 za muškarce), a to govori i o kvalitetu svakodnevnog života, zdravstvenoj prevenciji i funkcionalnim programima zdravstvene zaštite. Ravnopravnost i jednakost, takođe, predstavljaju jednu od fundamentalnih

vrijednosti EU koje obezbjeđuju princip slobode, demokratije i vladavine prava. Ni jedan građanin i građanka EU ne mogu biti diskrimisani po pitanju: pola, roda, nacionalnosti, religije i uvjerenja, rase, starosti, obrazovnog, socijalnog statusa, fizičkog ili psihičkog nedostatka itd. Svi građani i građanke EU su jednakci pred zakonom.

Što se tiče zemalja članica EU, princip jednakosti i ravnopravnosti podrazumijeva da nijedna država ne može da ima prioritet u odnosu na drugu državu i da prirodne razlike poput veličine države, broja stanovništva i strukture moraju biti tretirane na osnovu principa jednakosti i ravnopravnosti. Uopšteno gledajući, ulazak u EU doprinosi ravnopravnosti i jednakosti u mnogim domenima. Prednosti evropskog puta građani i građanke će uočiti sprovodeći reforme koje su potrebne da bi se približili EU, usvajanjem i primjenom zakona u različitim oblastima. Opredjeljenje za EU obavezuje nas da te korake učinimo i onemogućava da njihovo činjenje postane talac unutrašnjih političkih problema. EU će nam u reformama pomoći znanjem i sredstvima. Ipak, najveća je prednost evropskog puta što reforme koje garantuju da će Crna Gora postati stabilna, prosperitetna i bezbjedna zemlja čini obaveznim i tako nas motiviše da činimo ono što je za nas dobro.

Evropa u mom gradu

Na završnoj konferenciji „Evropa u mom gradu“, održanoj u Podgorici 29. juna 2012, predstavnici crnogorskih opština, civilnog sektora, političkih partija i diplomatskog kora iznijeli su svoja mišljenja o evropskom putu Crne Gore, o otvaranju pregovora sa EU i o učincima projekta Centra za građansko obrazovanje (CGO) koji je ova nevladina organizacija sprovela u saradnji sa Centrom za monitoring (CEMI) i Gradanskim inicijativama (GI) iz Beograda, a uz podršku Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori. Konferenciju su kroz izlaganja panelista i panelistkinja, ali i diskusije, obilježila različita mišljenja o modelima koje Crna Gora primjenjuje na svom putu ka EU. U svom uvodnom izlaganju **Daliborka Uljarević** je naglasila značaj lokalnih zajednica u integracionom procesu „*Sada kada je Crna Gora čvrsto na putu da postane članica EU, uključivanje i osnaživanje lokalnih zainteresovanih strana će biti odlučujuće za adekvatno sprovodenje predstojećih reformi, kako one ne bi ostale na papiru bez praktične primjene.*“ **Nikola Bertolini**, šef operacije Delegacije EU u Crnoj Gori je istakao da je ovo jedan od najzanimljivijih projekata koje Delegacija EU pomaže u Crnoj Gori. **Rajko Golubović**, sekretar Zajednice opština Crne Gore, kazao je da je otvaranje pregovora podstrek daljim naporima za dostizanjem standarda na zakonodavnom i svakom drugom nivou.

Konferencija je održana na dan otpočinjanja pregovora Crne Gore sa EU, okupljajući najrelevantnije goste iz svih oblasti od značaja za evropske integracije. Dvije radne sesije: „*Crnogorske opštine u procesu evropskih integracija – dokle smo stigli?*“ i „*Uloga organizacija civilnog društva u procesu evropskih integracija – veze sa građanima i drugim zainteresovanim stranama, naučene lekcije i preporuke*“ dale su presjek stanja u opštinama i mogućnosti daljeg razvoja saradnje zainteresovanih strana u cilju korišćenja svih društvenih resursa za ovaj složen proces. U okviru tih sesija, izlaganja su imali: **Dejan Mandić**, predsjednik opštine

Herceg Novi, **Lazar Rađenović**, predsjednik opštine Budva, **Radovan Obradović**, potpredsjednik opštine Bijelo Polje, **Džaudet Cakuli**, potpredsjednik opštine Ulcinj, **Marta Šćepanović**, glavna administratorka opštine Kolašin, **Miljenko Dereta**, osnivač Građanskih inicijativa iz Beograda, **Zlatko Vujović**, predsjednik Upravnog odbora CEMI-ja, **Marina Vuksanović**, predsjednica NVO „*Nada*“ iz Herceg Novog, te **Sabina Talović**, izvršna direktorka NVO Otvoreni centar „*Bona Fide*“ iz Pljevalja.

Projekat „*Evropa u mom gradu*“ imao je za cilj jačanje kapaciteta i uloge lokalnih zajednica i organizacija civilnog društva u Crnoj Gori, radi uspostavljanja dugotrajnijeg i efikasnijeg doprinosa procesu EU integracije. Cjelokupan projekt je težio povećanju stepena razumijevanja i podrške procesu pristupanja EU građana i građanki Crne Gore, kroz stvaranje uslova za njihovo kvalitetnije učešće u javnim debatama i uspostavljanje platforme za saradnju između lokalnih samouprava, lokalnih organizacija civilnog društva i građana i građanki devet crnogorskih opština: *Podgorica, Nikšić, Cetinje, Ulcinj, Budva, Herceg Novi, Bijelo Polje, Pljevlja, Kolašin*.

D.N.

Istraživanje Eurostata pokazalo da je Crna Gora među najskupljim državama u regionu

Po cijenama obuće i odjeće već smo u EU

Eurostat je 22. juna 2012. objavio komparativni nivo cijena u 37 evropskih država. Grupu od 37 evropskih država čine 27 članica EU, tri članice Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu (EFTA), Island, Norveška i Švajcarska, zatim Hrvatska kao zemlja pristupnica, četiri zemlje kandidati za članstvo u EU (Crna Gora, BJR Makedonija, Srbija i Turska), Albanija i Bosna i Hercegovina.

U 2011., nivoi cijena za potrošna dobra i usluge značajno su varirali između evropskih zemalja. Tako, na primjer, najskuplja članica Unije je Danska sa 42% većim cijenama od prosjeka EU27, dok je najjeftinija članica Bugarska, čije su potrošačke cijene 49% ispod prosjeka EU27. Nivo cijena potrošnih dobara i usluga u Crnoj Gori iznosio je 59%, u Hrvatskoj 74%, Bosni i

Istraživanje Eurostata pokazalo da su većina grupa proizvoda i usluga podijeljenih u šest kategorija: hrana i bezalkoholna pića, alkoholna pića i duvan, odjeća, obuća, električna energija, gas i ostala goriva, namještaj, pokućstvo, tepisi i ostale podne prostirke - jeftiniji nego u ostalim evropskim državama.

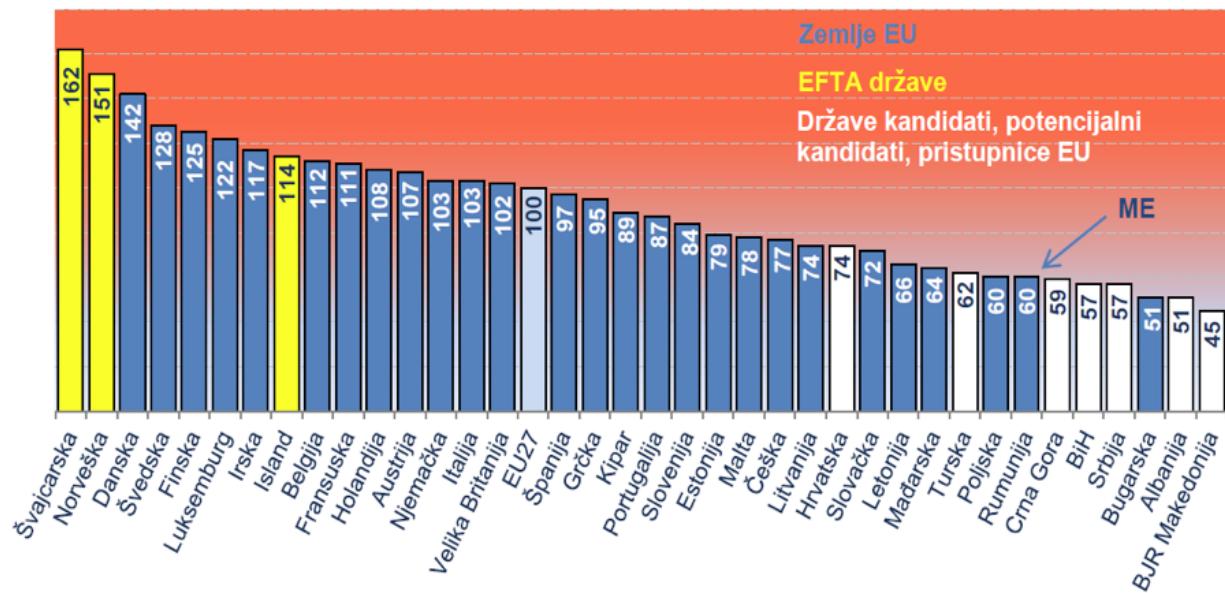
Hercegovini 57%, Srbiji 57%, a u Makedoniji 45% prosjeka EU27. Istraživanje se bazira na poređenju cijena u više kategorija osnovnih dobara i usluga, među kojima su hrana i bezalkoholna pića, alkoholna pića i duvan, odjeća, obuća, električna energija, gas i ostala goriva, namještaj i pokućstvo, aparati za domaćinstvo, elektronska oprema, kao i lična prevozna sredstva, javni transport, komunikacije i hoteli i restorani.

Cijene hrane i bezalkoholnih pića u Crnoj Gori su na 77% prosjeka EU27. Jeftiniju hranu i bezalkoholna pića od Crne Gore imaju Poljska, Rumunija, Letonija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Srbija, Albanija i Makedonija. Najskuplju hranu i bezalkoholna pića kupuju Norvežani.

Norvežani imaju i najskuplja alkoholna pića i duvan, sa čak 150 indeksnih poena. Najjeftinija je Makedonija, dok je cijena alkoholna pića i duvana u Crnoj Gori na 56%.

Kada je riječ o cijeni odjeće, Crna Gora je na prosjeku EU27. Jeftinije cijene odjeće mogu se naći u, na primjer, Irskoj, Italiji, Velikoj Britaniji, Španiji sa 88% prosjeka EU27. Od država regionala, Srbija ima veće cijene odjeće i to jedan odsto iznad prosjeka EU27. Najskuplju odjeću plaćaju Danci i Švajcarci, a najjeftiniju Turci koja je najjeftinija zemlja i kada je riječ o obući. Najskuplju obuću kupuju Norvežani,

Norveška je najskuplja zemlja za skoro sve navedene grupe proizvoda i usluga, dok su Švajcarska i Danska najskuplje zemlje za odjeću, odnosno električnu energiju, gas i ostala goriva. Makedonija ima najniži indeks cijena za hranu, alkoholna, bezalkoholna pića i duvan; Turska za odjeću i obuću, a Srbija za električnu energiju. Za namještaj, pokućstvo, tepihe i ostale podne prostirke, Norveška i Velika Britanija imaju najviši nivo cijena, dok su ovi proizvodi najjeftiniji u Bugarskoj.

dok je Crna Gora jedino po ovom parametru iznad evropskog prosjeka sa 110%, tj. veće su cijene obuće od prosječnih evropskih.

Iako kao razloge svojeg nezadovoljstva mnogi građani navode visoku cijenu električne energije i goriva, Crna Gora ima skuplju struju i gorivo samo od Srbije od 37 zemalja koje su obuhvaćene istraživanjem. Slične cijene našima ima Rumunija, koja se takođe nalazi na 54% prosjeka EU27. Najskuplju struju i gorivo plaćaju Danci.

Crna Gora je na 62% prosjeka EU27, kada je riječ o namještaju i pokućstvu. Najveće cijene namještaja su u Norveškoj i Velikoj Britaniji, dok su najjeftinije u Bugarskoj.

Najskuplje aparate za domaćinstvo kupuju Islandani, a najjeftinije Makedonci. Crna Gora i Rumunija, odmah nakon Makedonije imaju najniže cijene aparata za domaćinstvo na 83%, odnosno 81% prosjeka EU27. Islandani,

Za odjeću i obuću, Crna Gora pokazuje indeks nivoa cijena od 100, odnosno 110 indeksnih poena u odnosu na EU27=100. Proizvodi u okviru hrane i bezalkoholnih pića su, sa 77% evropskog prosjeka, u Crnoj Gori skuplji nego u Srbiji (72%), Bosni i Hercegovini (75%), Makedoniji (51%), dok su jeftiniji u odnosu na Hrvatsku, u kojoj indeks nivoa cijena za navedenu grupu proizvoda iznosi 92% prosjeka EU27. Indeks nivoa cijena električne energije, gasa i ostalih goriva za Crnu Goru iznosi 54% prosjeka EU27, dok je taj indeks najniži u Srbiji, sa 48 indeksnih poena u odnosu na evropski prosjek.

Posmatrajući Crnu Goru, indeksi nivoa cijena za aparate za domaćinstvo (83), električne uređaje (99), motorna vozila (84) su blizu prosjeka EU, i ne odstupaju značajno od cijena navedenih grupa proizvoda u regionu.

takođe imaju najveće cijene električnih uređaja, Poljaci najmanje, dok su cijene električnih uređaja u Crnoj Gori na nivou prosjeka EU27, slične onima u Portugalu, Njemačkoj, Holandiji ili Španiji. Kada je riječ o motornim vozilima, najveće cijene su u Danskoj, najjeftinije u Bugarskoj. Crna Gora spada među zemlje sa najjeftinijim cijenama automobila. Jeftinija od Crne Gore, po navedenom parametru, je samo već pomenuta Bugarska.

Transportne usluge su najskuplje u Norveškoj, dok su najjeftinije u Albaniji sa tek 42% prosjeka EU27, a indeks za Crnu Goru iznosi 46% prosjeka EU27, identično kao u Bugarskoj i Rumuniji.

Komunikacije su najskuplje u Španiji sa 149 indeksnih poena, dok Srbija ima najjeftinije komunikacije sa 56% evropskog prosjeka. Crna Gora je 74% prosjeka EU27 slično kao u Estoniji. Najskuplji restorani i hoteli su u Norveškoj sa 184 indeksna poena, a najjeftiniji

u Makedoniji sa 41% prosjeka EU27. Crna Gora je na 63% prosjeka EU27.

Prikazani rezultati zasnivaju se na istraživanjima koja se sprovode u okviru projekta Pariteta kupovne moći (PKM), kojima se prikupljaju cijene za više od 2400 potrošačkih dobara i usluga u 37 evropskih država. Rezultati istraživanja su iskazani preko „indeksa nivoa cijena“ koji omogućavaju poređenje cijena među zemljama u odnosu na prosjek Evropske unije. Ako je indeks nivoa cijena veći od 100, zemlja se smatra relativno skupljom u poređenju sa EU

Island je od 37 zemalja učesnica najskuplja zemlja za aparate za domaćinstvo i električne uređaje, dok su Makedonija i Poljska najjeftinije zemlje za ove grupe proizvoda. Motorna vozila, prema navedenim podacima, su najskuplja u Danskoj, a najjeftinija u Bugarskoj. Što se tiče proizvoda i usluga u okviru transportnih usluga i hoteli i restorani, Norveška pokazuje najviši nivo cijena, dok je najniži nivo cijena zabilježen u Albaniji i Makedoniji. Najviši i najniži indeks nivoa cijena za komunikacije imaju Španija i Srbija, u poređenju svih 37 zemalja učesnica, dok je Litvanija najjeftinija od svih EU članica.

projektom, a ako je indeks nivoa cijena manji od 100, zemlja se smatra relativno jeftinijom u poređenju sa EU prosjekom.

Paritet kupovne moći je efikasno sredstvo u međunarodnim poređenjima bruto domaćeg proizvoda, ali i sredstvo za prevodenje nacionalnih valuta u zajedničku valutu koja izjednačava kupovnu moć različitih nacionalnih valuta. D.N.

Poslije odluke o Crnoj Gori proces integracija biće sve teži za preostale kandidate zbog političkih prepreka u EU

Crna Gora kao mini Bugarska

Dimitar Bećev

Vjerovali ili ne ima još zemalja koje priželjkuju da uđu u Evropsku uniju, u vrijeme kad joj međunarodni finansijeri baš i ne predviđaju dugo zdravlje.

Hrvatska postaje članica 1. jula 2013, Island već pregovara o ulasku, dok zemlje zapadnog Balkana strpljivo čekaju na red. Ako bi se morali kladiti na to koja će republika bivše Jugoslavije biti sljedeća u redu za članstvo, Crna Gora je vjerovatno najsigurniji izbor.

Odluka da Crna Gora započne pregovore o pristupanju je pala na nedavnom sastanku ministara spoljnih poslova EU u Luksemburgu, i potvrđena na samitu Evropskog savjeta 28. juna. U slavljeničkom duhu, crnogorski premijer Igor Lukšić je objavio da će dan zvaničnog početka pregovora biti „najveći dan za Crnu Goru“. Ako sve bude išlo po planu, njegova će zemlja vjerovatno postati članica do kraja ove decenije.

No, neće sve ići baš glatko. Države članice EU očekuju da Crna Gora pruži čvrste dokaze da je sposobna da se izbori sa korupcijom i organizovanim kriminalom. Švedska, koja je inače velika zagovornica proširenja, je nedavno izrazila sumnju da je Podgorica ispunila baš sve kriterijume za početak pregovora, posebno u oblasti poglavljia 23. i 24. - pravosuđa i osnovnih prava i pravde, sloboda i bezbjednosti. S druge strane, pošteno govoreći, ni EU se nije baš pretrgla u provomovisanju reformi u regionu. Perspektiva članstva je natjerala Hrvatsku da sproveđe čistku i zatvori čak i jednog bivšeg premijera zbog korupcije. Drugdje, međutim, prije svega u najmlađim članicama EU Bugarskoj i Rumuniji, uglavnom vlada skeptičnost prema nebrojenim anti-korupcijskim strategijama, zakonima i inicijativama usvojenim pod palicom Brisela.

U poređenju sa drugim zemljama kandidatima, Srbijom i Makedonijom, Crna Gora više liči na minijaturnu verziju Bugarske ili Rumunije. Vladavina prava je mnogo bitnija stavka nego uobičajene balkanske glavobolje oko granica i međuetničkih odnosa

Teško je i zamisliti nekog crnogorskog Sanadera – od raspada Jugoslavije Crnom Gorom upravljaju iste političke sile: Demokratska partija socijalista, nasljednica republičkog krila jugoslovenskog Saveza komunista. Crna Gora, međutim, ima i brojne prednosti nad susjedima. Od 1998. crnogorska vlada se čvrsto držala prozapadnog kursa. Prijateljski raskid sa većom rođakom, Srbijom 2006. samo je ubrzao pro-

ces približavanja Uniji. Na strani Crne Gore su još i to što je relativno mala zemlja, čak i za balkanske standarde, u dobrom je odnosima sa albanskim i bošnjačkom manjinom, i nema većih teritorijalnih problema sa susjedima (sa izuzetkom rasprave o liniji razgraničenja sa Hrvatskom na Prevlaci). U poređenju sa drugim zemljama kandidatima, Srbijom i Makedonijom, Crna Gora više liči na minijaturnu verziju Bugarske ili Rumunije. Vladavina prava je mnogo bitnija stavka nego uobičajene balkanske glavobolje oko granica i međuetničkih odnosa. Ključno pitanje je, međutim, da li je Evropa i dalje izvor stabilnosti za zapadni Balkan kao što je to bila od kraja rata na Kosovu.

Crna Gora, čija je ekonomija vrtoglavu rastla do početka globalne finansijske krize je odličan primjer. Odluka o početku pregovora je došla samo par dana nakon što su svjetske agencije za procjenu kreditnog rejtinga ocjenile stanje u Crnoj Gori sa BB-, obrazlažući odluku problemima u stabilizaciji javnog duga, slabim rastom i smanjenom likvidnošću bankarskog sektora.

Tržišta nijesu bila naročito impresionirana optimističnim procjenama Unije – štoviše, neki od crnogorskih ekonomskih problema su vezani upravo za EU. Crnogorska privreda je zavisna od stranih ulaganja, koja su po ocjenama MMF-a činila čak 11.9% bruto nacionalnog dohotka u 2009, dok je u 2010 godišnji priliv investicija opao za polovinu. Bankarski sistem koji gotovo u cijelini čine strane banke je skoro prestao da izdaje kredite, kao uostalom i drugdje u regionu. Izvoz stagnira a metalska industrija, koja čini većinu izvoza, je u veoma lošem stanju. Crna Gora od 2002. koristi euro i nema načina da devalvacijom poveća konkurentnost. U ovom trenutku, rast bilježi jedino sektor turizma. Crnogorska privreda je na rubu recesije, i očekuje se da će rast bruto nacionalnog dohotka u 2012. biti tek oko 0.5%. Vlada je na mukama da smanji javni dug koji već dostiže 47% BDP-a, kao i brzorastući deficit. Nakon dvije godine vrlo skromnog privrednog oporavka, kriza u eurozoni počinje da se osjeća i u evropskom predvorju.

Odluka o početku pregovora je došla samo par dana nakon što su svjetske agencije za procjenu kreditnog rejtinga ocjenile stanje u Crnoj Gori sa BB-, obrazlažući odluku problemima u stabilizaciji javnog duga, slabim rastom i smanjenom likvidnošću banarskog sektora

Izazovi sa kojima se danas suočava Crna Gora su odličan podsjetnik na to koliko je uspješno proces evropeizacije regiona teko do sada.

Problemi u regionu su odraz problema unutar EU, i tu Crna Gora nije nikakav izuzetak. Nova vlast u Srbiji će morati dobro da stegne kaiš i sproveđe mjere na koje se obavezala još 2009. u tadašnjem sporazumu sa MMF-om. Čak i zvijezda regiona, Hrvatska, ove godine ulazi u recesiju, sa očekivanom stopom privrednog rasta od -0.2%.

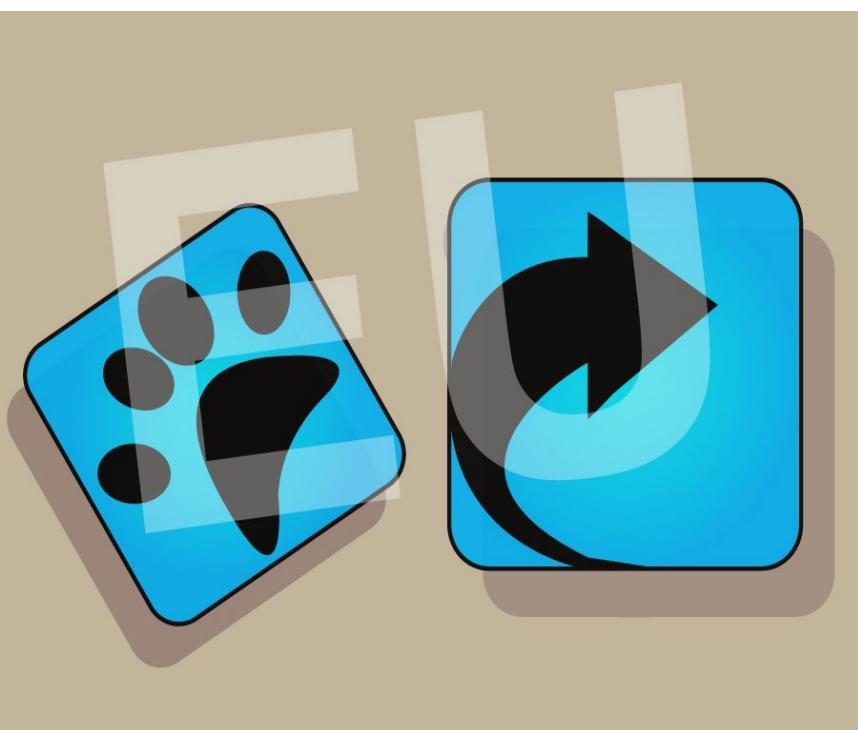
Slab ekonomski rast i porast nezapošljenosti umnogome podrivaju naširoko hvaljenu „transformativnu moć“ Evropske unije, jer su u vrijeme krize i troškovi reformi mnogo veći. Za sada je situacija u regionu stabilna, daleko od katastrofnog grčkog scenarija. Međutim, ako je vjerovati nedavnim analizama, ubrzo se može ispostaviti da je stabilnost samo optička varka. Ako eurozona uđe u recesiju, izgledi za zapadni Balkan su prilično crni.

Činjenica je da će zbog dobro poznatih političkih prepreka proces integracije biti još teži za sve druge zemlje kandidate nakon Crne Gore. Teško je zamisliti neku od ovih zemalja kako ubrzanim tempom grabi ka članstvu, iako je Srbija već dosta odmakla na ovom putu. Do sada je bar mogućnost ekonomskog oporavka pružala nekakvu ravnotežu patologijama lokalne politike u regionu. Nadajmo se da će tako i ostati. U suprotnom, sama EU bi mogla postati najveća prepreka budućim proširenjima.

Izvor: www.ecri.eu

Što bi trebalo znati prije odluke u ulasku u Evropsku uniju

EU za građane

Direktive, uredbe, aquis communitare, Savjet EU, poglavlja, screening, ... Koliko građana Crne Gore, ali i većine država koje pretenduju da postanu članice EU ili onih koji su u EU, razumiju ili poznaju ovu terminologiju?

Suštinski, za život su bitna potpuno druga pitanja od poznавања uglavnom nezaobilaznih birokratskih termina, kao она о uslovima rada у EU, cijenama, veličini voća, vozačkim dozvolama, školama,... Zbog toga Evropski puls objavljuje odgovore na pitanja bitna за svakodnevni život, а која би грађанима Crne Gore требала да приблиže Uniju.

Mogu li kućni ljubimci putovati sa svojom vlasnicima po Evropskoj uniji?

Mogu, ukoliko imaju evropski pasoš за ljubimce, osim u Velikoj Britaniji koja ima drugačija pravila o ulasku životinja na njenu teritoriju. Evropska pasoš vrijedi za pse i mačke i mora sadržati informacije o vakcinisanju. Za sve ostale kućne ljubimce važe nacionalna pravila. Prevoz ugroženih životinjskih vrsta posebno se nadzire.

Kako se može provjeriti je li određeni proizvođač zadovoljio ekološke standarde?

Ekološka naljepnica (tzv. Ecolabel) oznaka je Evropske unije koja se od 1992. dodjeljuje proizvođačima i sektoru usluga koji djeluju u skladu s ekološkim standardima. Poznata kao „zeleni cvijet“, ova je naljepnica vidljiva na pakovanju proizvoda i važi tri godine, nakon čega je potrebna ponovna provjera. Nekoliko hiljada proizvoda danas nosi taj logo. Kriterijumi za dobijanje ove naljepnice su izuzetno strogi i temelje se na naučnim studijama o uticaju na okolinu, od proizvodnje do prodaje samih proizvoda ili usluga. Naljepnica se ne dodjeljuje proizvodima vezanim uz hranu, piće, farmaceutske proizvode i medicinsku opremu.

Da li su u Evropskoj uniji stroge kazne za zagađivanje životne sredine?

Jesu. Evropska komisija zahtijeva od država članica da u svoje zakonodavstvo unesu direktive EU o zagađivanju životne sredine i da ih primjene na domaćem terenu. Takve direktive jasno navode slučajeve koji podliježu sankcijama u slučaju zagađivanja životne sredine. Ukoliko države članice ne primjene direktive EU unutar zadatog roka, Evropska komisija može ih prijaviti Evropskom sudu što za posljedicu ima finansijske sankcije koje plaća članica koja nije primijenila zakon.

Kako se u Evropskoj uniji štite prirodni izvori pitke vode?

Zaštita vodenih i morskih resursa i posebno izvora pitke vode, osnova je zaštite životne sredine u EU. U cilju zaštite ljudskog zdravlja i osiguranja dostupnosti pitke vode svim građanima EU, Direktiva o pitkoj vodi državama članicama ispostavlja zakonsku obavezu praćenja kvaliteta vode kroz 48 mikrobiološka i hemijska parametra, obavezu redovne kontrole i informisanja javnosti o kvalitetu vode. Svake tri godine države članice treba da informišu Evropsku komisiju o kvalitetu vode, koja ih potom objavljuje na svojim internet stranicama.

Kako EU podstiče korišćenje solarne energije?

EU podstiče istraživanje i razvoj projekata o fotočelijama već više od 30 godina. Od 2003. do 2006. kroz Šesti okvirni program EU-a za istraživanje i tehnološki razvoj s više od 100 miliona eura finansirani su projekti istraživanja

korišćenja sunčeve energije, a taj se trend nastavio i kroz aktuelni Sedmi okvirni program. Usvojeno je i nekoliko direktiva EU-a o promociji korišćenja obnovljivih izvora energije 2001., 2003. i 2009. koje preporučaju finansiranje takvih projekata iz strukturnih fondova. Danas se u obnovljive izvore energije na nacionalnom i nivou EU ulaze oko 35 milijardi eura godišnje. Time su se troškovi proizvodnje energije iz solarnih čelija u zadnjih devet godina smanjili za 60%. Prioritet EU je korišćenje obnovljivih izvora energije od 20% do 2020.

Priznaju li sve članice brakove istopolnih parova?

Registrirano partnerstvo koje dozvoljava ozakonjenje veze dviju istopolnih osoba priznato je u Austriji, Češkoj, Danskoj, Njemačkoj, Finskoj, Francuskoj, Irskoj, Luksemburgu, Mađarskoj, Sloveniji i Velikoj Britaniji. Prava i obaveze koje proizlaze iz registrovanog partnerstva ili braka ne tumače se jednakom u svim članicama EU.

Postoji li u EU beneficirani radni staž? Koliko iznosi penzija u EU?

Svaka država u Evropskoj uniji za sebe određuje starosnu dob za odlazak u penziju. Visina penzije zavisi o uplati doprinosa tokom radnog vijeka. Prosječna penzija je 2007. u Bugarskoj, Rumunjskoj, Latviji, Litvi i Estoniji iznosila oko 3.000 eura godišnje dok je, primjera radi, u Austriji, Danskoj, Francuskoj, Luksemburgu i Švedskoj bila oko 14.000 eura godišnje. Obračun minimalne penzije, takođe, varira u EU i zavisi od niza faktora, poput godišnje inflacije, životnog standarda, rasta prihoda, bruto nacionalnom dohotku... Beneficirani radni staž nije česta pojava u radnim odnosima u EU, već se otežani uslovi rada kompenzuju visokom platom i posebnim osiguranjima.

Izvor (publikacija "101 pitanje o uticaju EU na živote građana", zvanični sajt Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Hrvatske - www.mvpeh.hr)

Održana panel diskusija na Pravnom fakultetu (UCG)

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u saradnji sa ELSA Montenegro, **21. 06. 2012.**, u Svečanoj sali Pravnog fakulteta, Univerzita Crne Gore, održao panel diskusiju na temu „*Pravosuđe i temeljna prava: standardi i politke EU*“. Panel diskusija se realizovala u okviru projekta „*Europa u mom gradi*“ koji sprovode Centar za građansko obrazovanje (CGO) u saradnji sa Centrom za monitoring (CEMI) iz Podgorice i Građanskim inicijativama iz Beograda, a uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori. Na panelu su govorili: **prof. dr Snežana Miladinović** sa Pravnog fakulteta, **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, **Svetlana Rajković**, pomoćnica ministra pravde i ljudskih prava i pregovaračica zadužena za poglavlja 23. i 24, **Branka Lakočević**, pomoćnica ministra pravde i ljudskih prava i šefica radne grupe za pripremu pregovora o poglavlju 23, **Boris Marić**, viši pravni savjetnik u CGO-u i član radne grupe za pripremu pregovora o poglavlju 23 iz civilnog društva.

XIV generacija Škole ljudskih prava završila sa radom

U prostorijama Centra za građansko obrazovanje (CGO), 15.06.2012., dodijeljene su diplome XIV generaciji Škole ljudskih prava koja je održana tokom maja 2012. Projekat je sproveden u organizaciji CGO-a, a uz podršku Norveškog ministarstva inostranih poslova kroz program „Obrazovanje za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu“. Tokom intenzivnog rada na Školi ljudskih prava polaznici/ce su kroz interaktivna predavanja i radionice imali priliku da stiču znanja o različitim aspektima ljudskih prava počev od koncepta, kulture i principa ljudskih prava, detaljno su analizirana dokumenta, standardi i preporuke međunarodnih organizacija iz oblasti ljudskih prava, predstavljeni mehanizmi i instrumenti zaštite ljudskih prava, kako u zemlji tako i na međunarodnom nivou, ali i dat osvrt na stanje ljudskih prava u Crnoj Gori danas. Predavači/ce u Školi bili su profesori crnogorskog i univerziteta iz regionala, predstavnici/ce nevladinih organizacija, aktivisti/kinje u borbi za ljudska prava, ali i predstavnici/ce institucija koje se bave unaprijeđenjem ljudskih prava u Crnoj Gori. XIV generaciju Škole ljudskih prava završila je grupa od 20 mladih ljudi, koju su činili učenici/ce gimnazije „Slobodan Škerović“, kao i stipendisti/kinje Fondacije za stipendiranje Roma.

U toku prethodnih trinaest generacija Školu je završilo više od 350 građana/ki, aktivista/kinja političkih partija, nevladinih organizacija, službenika/ca državnih službi sa lokalnog i nacionalnog nivoa, novinara/ki, studenata/kinja i drugih koji su pokazali interesovanje da svoje djelovanje vežu za javnu scenu i daju lični doprinos ostvarenju ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori. Na svečanosti je polaznicima/cama diploma uručila **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Koalicija NVO za praćenje pregovora u Zagrebu

U okviru projekta „*Prijenos znanja i iskustva hrvatskih NVO u praćenju pregovora o pristupanju EU*“ koji sprovodi Centar za mirovne studije u partnerstvu sa Centrom za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), organizovana je studijska posjeta Zagrebu, od 28. 05. do 1.06. za predstavnike/ce crnogorskih NVO, članica Koalicije NVO za praćenje pregovora za pregovaračko poglavlje 23. Cilj studijske posjete bio je prenos iskustava i znanja predstavnika NVO, Vlade Republike Hrvatske i Delegacija EU u Hrvatskoj o sadržaju, strukturi i praćenju pregovora Hrvatske sa EU. Osnovni zaključci i preporuke sa studijske posjete bili su: *kapaciteti NVO moraju biti dovoljno razvijeni kako bi aktivno učestvovali u procesu pregovora; NVO moraju razvijati dobre odnose sa medijima; NVO moraju takođe raditi na unapređenju saradnje sa ambasadama (posebno zemalja članica EU), informisati ih redovno o aktivnostima, pozivati na sve događaje; rezultati rada Koalicije moraju biti distribuirani svim kontaktima u Delegaciji EU u Crnoj Gori, Evropskoj komisiji i svim ambasadama, kao i Evropskom savjetu; najbolji period za objavljivanje izvještaja Koalicije je mart i septembar.*

U studijskoj posjeti su iz Crne Gore učestvovali/e: **Ana Vujošević**, Centar za građansko obrazovanje (CGO), **Ljiljana Raičević**, Sigurna ženska kuća (SŽK), **Ana Selić**, Centar za monitoring (CEMI), **Biljana Alković**, Fondacija za stipendiranje Roma (FSR), **Zdravko Cimbaljević**, LGBT Forum Progres, **Jovana Marović**, Institut alternativa (IA), **Marija Vuksanović**, Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM), **Maja Raičević**, Centar za ženska prava, **Milan Šaranović**, Centar za antidiskriminaciju EKVISTA, **Marina Vučić**, Udrženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG), **Danijel Kalezić**, OKC Juventas, **Tin Deljanin**, Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG), **Marina Vuković**, Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i **Lidija Knežević**, CRNVO.

Obuka mladih političara

U Bečićima je od 31.05. do 2.06. održan prvi dio višemjesečnog regionalnog „Kursa za perspektivne političare 2012“, sa fokusom na pojam socijaldemokratije, njene politike, osnovne ideje i poruke koje socijaldemokratska misao nosi sa sobom, ali i izazove sa kojima se suočava. Seminar je organizovan od strane fondacija Friedrich Ebert i Alfred Mozer, kao i Evropskog foruma za demokratiju i solidarnost. Izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborka Uljarević** govorila je o političkoj situaciji u Crnoj Gori iz perspektive civilnog sektora, koji je nezamjenjiv dio crnogorske kritičke javnosti. Učesnici seminara bili su predstavnici političkih partija i nevladinih organizacija iz Srbije, Kosova, Crne Gore, Makedonije, Hrvatske i Albanije. Među panelistima su bili **Michael Ehrke**, direktor regionalne kancelarije Friedrich Ebert Stiftung, **René Cuperus**, direktor think – tank organizacije za socijaldemokratiju International Relations Wiardi Beckman Stichting iz Holandije i **Milan Živković**, sekretar Nacionalnog političkog komiteta i direktor Političke akademije iz Hrvatske.

Učesnice iz regionala posjetile CGO

CGO je 12.06.2012. ugostio u svojim prostorijama delegaciju od 18 učesnica i 8 profesorki iz srednjih škola Crne Gore, Srbije i Kosova i upoznao ih sa radom CGO-a. Posjeta je organizovana u okviru projekta „Ženski dnevnik promjena“, koji je sproveden u Crnoj Gori od strane Instituta za medije i finansiran od Evropske komisije. Cilj projekta je osniživanje mlađih žena da budu aktivne učesnice društveno-političkih zbivanja u svojim sredinama, kao i da pretoče stečena znanja u konkretnе akcije. S jedne strane, svrha posjete Crnoj Gori je bila da se prikupe informacije o ulozi lokalnih NVO-a i njihovom aktivnom učestvovanju u oblikovanju društva, a sa druge strane da uspješno završe trening za pisanje projekata za međunarodne fondove. Učesnice je pozdravila **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, a misiju i rad CGO-a su predstavile **Mirela Rebrona**, koordinatorka programa i **Chiara Gaia Iascone**, saradnica na programima, koje su odgovarale i na brojna pitanja učesnica o djelovanju CGO-a u crnogorskom društву, ali i o stanju ljudskih prava.

Balkan i Evropa

U organizaciji Centra za spoljnu politiku i fondacije Friedrich Ebert, 27.05.2012., u Beogradu je održana konferencija „Zapadni Balkan i evropske (des)integracije“ čiji je cilj bio da se razgovara o perspektivama evropskih integracija na Balkanu. Konferencija se sastojala od dva panela „Kriza u Evropskoj uniji i budućnost euro-zone“ i „Ostatak zapadnog Balkana – u čekaonici EU“. Učesnici su imali priliku da razmijene iskustva u procesu evropskih integracija i na koji način zemlje u različitim fazama pristupanja mogu da usklade svoje politike sa evropskim. Ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO), na konferenciji je učestvovao **Boris Marić**, viši pravni savjetnik.

Demokratija se uči

Svečanom dodjelom diploma 23. 06. 2012. Školu demokratije u organizaciji Centra za građansko obrazovanje (CGO), a uz podršku fondacije Friedrich Ebert (FES) uspješno je završila XIX generacija. Polaznicima Škole diplome su uručili **prof. dr Radovan Radonjić** voditelj Škole, **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a i **Ivana Račić** koordinatorka programa FES-a. Tokom 4 mjeseca aktivnog učenja i rada, 31 polaznik/ca su uspješno savladali program Škole koji je osmišljen na način da pruži priliku društveno aktivnim građanima/kama koji žele lično da doprinesu razvoju demokratije u Crnoj Gori da prošire, upotpune i usavrše svoja znanja, kroz predavanja uglednih profesora i stručnjaka iz različitih akademskih i drugih institucija i organizacija iz zemlje i inostranstva. **Cilj škole je da se putem obrazovanja i informisanja polaznika o demokratiji, njenim vrijednostima i načinima njenog ostvarivanja doprinese podizanju** opšteg nivoa demokratske kulture u Crnoj Gori, a među polaznicima su bili uglavnom aktivisti/aktivistkinje nevladinih organizacija, političkih partija, novinari/ke, službenici/ce lokalne samouprave i republičkih ministarstava, studenti/kinje i drugi. **Diplome su dobili:** Aleksandar Nikčević, Aleksandar Tošić, Aleksandar Bošković, Ana Đurković, Ana Vukčević, Anja Đonković, Bojan Zlatičanin, Darka Kostić, Dejan Jokanović, Denis Mekić, Fahreta Tahirović, Haris Demić, Ivan Blagojević, Ivana Mitrović, Ivana Vujović, Ivona Vuković, Jelena Radunović, Koviljka Gluščević, Lidija Pejović, Marija Radunović, Maja Darmanović, Milica Petričević, Zlata Pelević, Miloje Knežević, Mirna Samardžić, Nataša Leković, Nenad Čelebić, Radomir Radonjić, Tamara Bjelica, Vidak Latković i Žarko Petrović.

10th International Youth Conference “European Values for the Future of the Southeastern European Countries”

Youth Alliance Krusevo in cooperation with Friedrich-Ebert-Stiftung, supported by Stability Pact for SEE – sponsored by Germany, is organizer of the 10th anniversary International Youth Conference “EUROPEAN VALUES FOR THE FUTURE OF SOUTHEASTERN EUROPEAN COUNTRIES”. Aim is to gather 55 participants from: Macedonia (host country), Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, France, Germany, Greece, Kosovo, Italy, Montenegro, Romania, Serbia, Slovenia and Turkey coming from experienced NGO's, institutions or youth organizations.

This year Conference that will take place from 21 until 25 September 2012 in Krushevo, in Macedonia will provide an opportunity for discussions and reflections of the role of youth in achieving the EU values in their societies in SEE and developing recommendations and proposals for further youth actions for promotion of EU values among young people in Europe and particularly in SEE.

Deadline: 15 September, 2012

For application please visit: <http://www.krusevoconference.org.mk/application.php> where you will find the application form, and other useful information about the conference.

For any questions contact the organisers via <http://www.krusevoconference.org.mk/> or Facebook: International Youth Conference – Krusevo 2012,
<http://www.facebook.com/#!/groups/442742002417652/>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)
EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.
Urednik: Vladan Žugić
Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
dr Vladimir Pavićević, Damir Nikočević, Petar Đukanović
Prevod i lektura: CGO
Art direktor: Ilija Perić
Ilustratorka: Dragana Koprivica
Producija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/
Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327
ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti svakog posljednjeg petka u mjesecu na sajtu www.cgo-cce.org